

ĀRVALSTU SPRIEDUMU ATZĪŠANA UN IZPILDE LATVIJAS NACIONĀLAJĀS TIESĪBĀS: ATSEVIŠĶI PROBLĒMJAUTĀJUMI

RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF FOREIGN JUDGMENTS IN LATVIAN NATIONAL LAW: SELECTED ISSUES

Inga Kačevska, *Dr. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes asociētā profesore

Aleksandrs Fillers, *Dr. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektors,
Rīgas Juridiskās augstskolas asociētais profesors

Summary

European Union (EU) law plays a crucial role in the private international law of European states. Notably, the discussion about the recognition and enforcement of foreign judgments is often reduced to the analysis of the EU legal sources. However, recognition and enforcement of the judgment from third states still take place on the basis of domestic law (at least in the absence of international treaties). In this article, the authors focus on the critical analysis of the recognition and enforcement of third-state judgments in Latvian law. Initially, the authors discuss whether jurisdictional control is effective during the recognition stage. Further, the authors analyse the rule in the Latvian law that subjects foreign judgments to the applicable law test, i.e., whether a foreign court applied the same substantive law that would have been applied by a Latvian court. The authors conclude that not only this test lacks a legitimate objective, but its use in practice is complex and time-consuming. Hence, the authors suggest that the applicable law tests must be repealed.

Atslēgvārdi: nolēmumu atzīšana, kolīziju normas, jurisdikcija

Keywords: recognition of judgments, conflict of laws, jurisdiction

Ievads

Starptautiskās privāttiesības atbild uz vairākiem jautājumiem. Svarīgākie no tiem: kurai tiesai ir jurisdikcija, kādas tiesības tiesai ir jāpiemēro, lai izšķirtu strīdu, un kādos gadījumos vienā valstī taisītu tiesas nolēmumu var atzīt un izpildīt citā valstī. Pēdējās desmitgadēs Eiropā zinātnieki ir vairāk pievērsuši uzmanību tieši starptautiskajam civilprocesam, meklējot atbildes uz jautājumiem saistībā ar jurisdikciju un

ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi. Turpretim mazāka uzmanība tikusi pievērsta kolīziju normām, kas nosaka piemērojamās tiesības. Turklāt starptautiskā civilprocesa jautājumos neatsverama ietekme ir bijusi tieši Eiropas Savienības (ES) tiesību normām. Piemēram, daudzu juristu ikdienā svarīga loma ir Briseles Ibis regulai,¹ kura daudzos gadījumos nosaka dalībvalstu tiesu jurisdikciju un sava tvēruma robežās arī priekšnosacījumus citās ES dalībvalstīs taisītu nolēmumu atzīšanai un izpildei. Dalībvalstu tiesu nolēmumu atzīšanu atsevišķās jomās regulē arī citas regulas.²

ES regulu dominējošā ietekme jautājumos par ārvalstu nolēmumu atzīšanu un izpildi ir radījusi situāciju, ka bieži tiek aizmirsts, ka ES regulas nenosaka kritērijus trešo valstu nolēmumu atzīšanai un izpildei. Šajā jomā ir piemērojami citi tiesību avoti. Daudzos gadījumos šiem avotiem būs praktiska nozīme, personai lūdzot atzīt (un, ja nepieciešams, arī izpildīt) ārvalstu nolēmumu no trešās valsts vai arī personai iebilstot pret šāda ārvalstu nolēmuma atzīšanu un izpildi.

Šādi avoti pirmām kārtām ir dažādi starptautiskie līgumi. Šajā sakarā ir jāpiemin globālā Hāgas Konvencija par spriedumu atzīšanu un izpildi, kurai nākotnē varētu būt būtiska loma. Tomēr šobrīd tā tas nav, jo konvencijai, izņemot ES, ir pievienojušās tikai Urugvaja un Ukraina.³ Ir arī specializētās daudzpusējās konvencijas, kas regulē spriedumu atzīšanu un izpildi, piemēram, CMR konvencija⁴. Taču šādas konvencijas attiecas tikai uz tādiem nolēmumiem, kuros ir izskatīti ļoti specializēti strīdi. Visbeidzot, Latvija ir noslēgusi virkni divpusējo līgumu par spriedumu atzīšanu un izpildi ar trešajām valstīm.⁵ Šie līgumi regulē nolēmumu atzīšanu un izpildi tikai starp konkrēto līgumu dalībvalstīm.

Tomēr šie starptautiskie tiesību avoti nevar “nosegt” visu laukumu. Latvija nav izveidojusi īpašu nolēmumu atzīšanas un izpildes režīmu ar vairumu valstu, jo nav noslēgti starptautiskie līgumi. Taču tas nenozīmē, ka šo valstu nolēmumi nevar tikt atzīti un izpildīti Latvijā. Šādiem nolēmumiem atzīšanas un izpildes regulējums ir atrodams Civilprocesa likumā (CPL). Proti, starptautisko civilprocesi veido ne tikai ES tiesību un starptautisko tiesību normas, bet arī Latvijas nacionālās tiesību normas.

CPL regulējums šajā jomā var tikt sadalīts divās daļās. No vienas puses, ir procesuālās normas, kas nosaka kārtību, kādā ārvalstu tiesas nolēmums tiek atzīts

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta redakcija), OJ L 351, 20.12.2012., pp. 1–32.

² Kā vienu no piemēriem var minēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās, un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

³ Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters. Informācija par valstīm, kas ir kļuvušas par konvencijas dalībniecēm, ir pieejama: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=137> [aplūkots 07.04.2024.].

⁴ Konvencijas par kravu starptautisko autopārvaldījumu līgumu (CMR) 31. panta trešā daļa. Pieejama: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/673-konvencija-par-krauvu-starptautisko-autoparvadajumu-ligumu-cmr-un-parakstisanas-protokols> [aplūkots 07.04.2024.].

⁵ Līgumu uzskatījums ir pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/starptautiskais-regulejums-tiesiskas-palidzibas-ligumi-ar-krivijas-federaciju-ukrainu-baltkrievi> [aplūkots 07.04.2024.]. Latvija ir noslēgusi arī trīspusēju līgumu ar Lietuvu un Igauniju. Šim līgumam var būt nozīme spriedumu atzīšanā un izpildē tikai tādā mērā, kādā tas aptver tādas tiesību jomas, kurās spriedumu atzīšana un izpilde nav regulēta ES tiesību normās.

un izpildīts. No otras puses, ir CPL 637. pants, kurā ir ietverts slēgts saraksts ar tiem pamatiem, kas uzliek par pienākumu atteikt ārvalstu nolēmuma atzīšanu un izpildi Latvijā. Tātad tieši CPL 637. pants nosaka kritērijus, kas kalpos par pamatu atteikumam atzīt un izpildīt vairumā valstu tiesās taisītus nolēmumus. Neraugoties uz šo nozīmīgo lomu, CPL 637. pants Latvijas tiesību doktrīnā ir apskatīts tikai dažos avotos. Kā galvenais ir jāmin CPL komentāri.⁶ Tomēr, ņemot vērā šīs normas ietilpību un arī dažu pamatu strīdīgo saturu, ir vērts tiem pievērst papildu uzmanību.

Šā raksta mērķis ir spert pirmo soli šajā virzienā. Sākotnēji autori apskatīs, ar kādiem problēmjautājumiem var saskarties tiesnesis, vērtējot, vai atzīt trešās valsts spriedumu, ja saskaņā ar atzinējvalsts procesuālajām tiesībām sprieduma izcelsmes valsts tiesai nav bijusi jurisdikcija. Raksta otrajā daļā tiks kritiski izvērtēts CPL 637. panta otrās daļas 7. punkts un tiks sniegti argumenti par labu uzskatam, ka šai normai nav lietderīgas funkcijas CPL. Tā drīzāk var kalpot par ieganstu atteikt atzīt un izpildīt ārvalstu nolēmumu. Tāpēc tā būtu jāsvīturo no Civilprocesa likuma.

1. CPL 637. panta otrās daļas 1. punkts – jurisdikcijas kontrole

CPL 637. panta otrās daļas 1. punkts nosaka, ka ārvalsts tiesas nolēmumu neatzīst, ja ārvalsts tiesa, kura pieņēmusi nolēmumu, saskaņā ar Latvijas likumu nebija kompetenta izskatīt attiecīgo strīdu vai šādam strīdam ir izņēmuma piekritība Latvijas tiesai. Šis formulējums ir ļoti strikts, jo tiesa neatzīst, nevis var neatzīt. Turklāt šī norma uzliek par pienākumu tiesai veikt šo pārbaudi, kā minēts tālāk, ļoti ierobežotā laikā.

Salīdzinoši – saskaņā ar Briseles Ibis regulas 45. panta 3. punktu izcelsmes dalībvalsts tiesas jurisdikcija nav pārskatāma. Izņēmums ir tikai tad, ja spriedums ir pretrunā jurisdikcijas noteikumiem lietās, kur atbildētājs ir apdrošinājuma ņēmējs, apdrošinātais, apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs, cietusī puse, patērētājs vai darbinieks (regulas II nodaļas 3., 4. vai 5. iedaļa), vai izņēmuma jurisdikcijai (II nodaļas 6. iedaļa). Šis punkts arī nosaka, ka publiskās kārtības atruna nevar būt par pamatu sprieduma neatzīšanai, ja sprieduma izcelsmes valsts tiesai nav bijusi jurisdikcija.

Pirmkārt, šāda pieeja ir balstīta uz dalībvalstu savstarpējās uzticēšanās principu, kura pamatā ir tas, ka dalībvalsts var uzticēties citas dalībvalsts tiesību sistēmai un tiesu iestādēm, kas nodrošina pietiekamas garantijas, aizsargā cilvēktiesības un piemēro vienotus noteikumus par jurisdikciju. Otrkārt, tas nodrošina arī izcelsmes valsts tiesas procesa efektivitāti, jo ieinteresētajai pusei ir jāceļ iebildumi lietas izskatīšanas laikā, tostarp izmantojot piedāvātās pārsūdzības iespējas.

Sākotnēji varētu likties, ka šāds CPL iekļautais neatzīšanas pamats ir pretrunā *res judicata* principam, jo arī ārvalsts tiesas nolēmums ir galīgs visos jautājumos, tostarp motivācijā par jurisdikciju. Ja tiesa ir konstatējusi, ka strīds ir pakļauts tiesai, tad

⁶ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.

pastāv zināma prezumpcija, ka arī pārējā tiesvedībā tiek ievēroti taisnīguma standarti.⁷ Tomēr ir valstis, piemēram, Latvija un Vācija,⁸ kas arī ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšanas procesā veic jurisdikcijas kontroli. ES dalībvalstu starpā nolēmumu atzīšana balstās uz savstarpējas uzticēšanās principu, bet trešo valstu nolēmumu atzīšana notiek saskaņā ar vienlīdzīgas attieksmes koncepciju.⁹

Latvijas tiesa, atzīstot ārvalsts tiesas nolēmumu, vērtē, vai ārvalsts tiesai ir bijusi starptautiskā jurisdikcija izskatīt konkrēto lietu saskaņā ar Latvijas likumu. Šeit nav nozīmes tam, vai ārvalstu tiesa pareizi piemērojusi savas starptautiskās jurisdikcijas normas.¹⁰ Tomēr CPL nav īpašu noteikumu par starptautisko jurisdikciju, bet tas paredz ļoti specifiskus piekritības noteikumus, kas attiecas uz tiesu teritoriālo kompetenci. Kā norāda *Dr. iur. B. Rudevska* Civilprocesa likuma komentāros, starptautiskās jurisdikcijas kompetences identificēšanai būs jāpiemēro noteikta starptautiskajā civilprocesā pieņemtā tehnika – dubultās iedarbības metode – nacionālās teritoriālās piekritības normas jāpārveido par starptautiskajām piekritības normām.¹¹ Ja nacionālās civilprocesa likuma normas nosaka, ka lieta ir piekritīga konkrētajai valsts administratīvajai teritorijai, to pārveido uz norādi uz lietu piekritību noteiktai valstij (“spoguļattēla princips”¹²).

Tomēr spoguļattēla princips bieži vien var radīt pretrunīgu rezultātu. Šo tēzi var ilustrēt ar šādiem piemēriem.

Saskaņā ar CPL 26. panta pirmo daļu prasību pret fizisku personu ceļ tiesā pēc tās deklarētās dzīvesvietas; ja tādas nav – tikai tad pēc viņa dzīvesvietas (CPL 27. panta pirmā daļa). Iedomāsimies, ka persona A ir deklarēta Latvijā,¹³ bet tās pastāvīgā dzīvesvieta ir Apvienotajā Karalistē. Apvienotajā Karalistē tiek izskatīts strids pret šo personu, jo viņai tur ir domicils. Šis ārvalsts nolēmums ir jāatzīst un jāizpilda Latvijā. Vai saskaņā ar CPL 637. panta otrās daļas 1. punktu tiesa var šādu nolēmumu neatzīt, jo prasība nav celta tiesā pēc personas deklarētās dzīvesvietas, t. i., Latvijā? No vienas puses, Dzīvesvietas deklarēšanas likums pēc tā tiesiskā rakstura un mērķa ir vairāk piemērots Latvijas iekšējo situāciju risināšanai, tāpēc tas nav piemērojams

⁷ Rauscher T., Krüger W. (Hrsg.). Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Band 1, Auflage 6. München: C. H. Beck, 2020, 328. panta komentārs, 84. §.

⁸ Piem., Vācijas Civilprocesa likuma 328. pants. Pieejams: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html [aplūkots 07.04.2024.]; Beļģijas Starptautisko privāttiesību kodeksa 25. pants. Pieejams: https://www.dipr.be/sites/default/files/tijdschriften_pdf/Engelse%20vertaling%20WIPR_augustus%202018.pdf [aplūkots 07.04.2024.]; šāda kontrole tiek veikta arī Francijā. Sk. Mayer P., Heuzé V. Droit International privé. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 276.

⁹ Rauscher T., Krüger W. (Hrsg.). Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Band 1, Auflage 6. München: C. H. Beck, 2020, 328. panta komentārs, 86. §.

¹⁰ Ibid., 328. panta komentārs, 85. §.

¹¹ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 605. lpp.

¹² Rauscher T., Krüger W. (Hrsg.). Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Band 1, Auflage 6. München: C. H. Beck, 2020, 328. panta komentārs, 86. §; Wieczorek B., Schütze R. A. (Hrsg.). Zivilprozessordnung und Nebengesetze. Großkommentar. Band 5, Teilband 1, Auflage 4. Berlin: De Gruyter, 2015, S. 502, § 30.

¹³ Piemērojot dubultās iedarbības metodi, deklarētā dzīvesvieta starptautiskajā piekritībā pārvēršas no attiecīgās Latvijas administratīvās teritorijas daļas (piemēram, Ogres) uz valsti – Latviju. Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 606.–607. lpp.

starptautiskā civilprocesā,¹⁴ no otras puses, CPL neparedz izvēles iespējas sniegt prasību gan pēc deklarētās dzīvesvietas, gan pēc faktiskās dzīvesvietas.

Kāds cits piemērs. Atbilstoši CPL 28. panta 9. punkta prasībai, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, prasītājs var celt prasību arī pēc savas deklarētās dzīvesvietas [vai darbavietas]. Pieņemsim, ka darbinieks pret Latvijas uzņēmumu ceļ prasību Japānā, jo tur šobrīd ir deklarēts. Piemērojot spoguļattēla principu, šajā gadījumā Latvijas tiesai būtu jurisdikcija, ja Latvijā būtu deklarēts prasītājs, bet atbildētājs būtu Japānas uzņēmums, tādējādi formāli jurisdikcijas pārbaude ir noslēgusies pozitīvi. Tomēr, analizējot šo piemēru padziļināti, var konstatēt: ja atbildētājam – juridiskai personai – domicils ir ES (Latvijā), tad būtu jāpiemēro ES starptautiskās jurisdikcijas noteikumi, t. i., Briseles Ibis regulas 21. pants, kas tostarp nosaka, ka prasību var celt dalībvalsts tiesā tajā vietā, kur vai no kurienes darbinieks pastāvīgi veic darbu [..] (1. panta b punkta i apakšpunkts). Tātad, ja strīdu izskatītu Latvijā, tad Latvijas tiesai nebūtu jurisdikcijas, ja prasītāja deklarētā dzīvesvieta būtu Latvijā, bet jurisdikcija būtu tad, ja darbavietā būtu Latvijā. Problēmas rodas tajā apstākļi, ka sākotnēji var konstatēt, ka CPL paredz ļoti detalizētus jurisdikcijas noteikumus, bet praksē Latvijas tiesai varētu nebūt jurisdikcijas, un otrādi – jurisdikcija varētu būt tad, kad CPL to neparedz.

Tātad šajā kontekstā arī vērtējama ir CPL 637. panta otrās daļas 1. punktā izdarītā atsauce uz “Latvijas likumu”. Vai tas nozīmē, ka jurisdikcijas pārbaude ir jāveic saskaņā tikai ar CPL vai arī ar Eiropas Savienības tiesību normām, piemēram, Briseles Ibis regulu?¹⁵ No vienas puses, nacionālajām tiesām ir pienākums piemērot ES tiesību aktus, bet, no otras puses, vai dalībvalstīm visas savas tiesību normas, tostarp attiecībā uz jurisdikciju, ir jāpielāgo vienam – ES – standartam? Autori cer uz turpmāku diskusiju par šo jautājumu.

CPL 637. panta otrās daļas 1. punktā tāpat ir norādīts, ka ārvalsts spriedumu neatzīst, ja strīdam ir izņēmuma piekritība Latvijas tiesai. CPL 29. pants nosaka, ka prasība par īpašuma tiesībām un par jebkuru citu lietu tiesību uz nekustamo īpašumu vai tā piederumiem, kā arī prasība par minēto tiesību ierakstīšanu zemesgrāmatā vai par šo tiesību dzēšanu un par mantas izslēgšanu no aprakstes akta ceļama pēc mantas atrašanās vietas.

Savukārt Briseles Ibis regulas 24. panta pirmā punkta 1. daļa nosaka, ka šādām dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila: lietā, kuras priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma

¹⁴ Kačevska I., Rudevska B., Buka A., Fillers A., Dambergis M. Efektīva Eiropas Savienības tiesību aktu pārrobežu tiesiskās sadarbības jomā civillietās izstrāde, pārņemšana, ieviešana un piemērošana. Rīga: Tieslietu ministrija, 2015, 97. §.

¹⁵ Arī citu valstu zinātniskajā literatūrā tiek uzskatīts, ka pastāv strīds, vai, pārbaudot jurisdikcijas atzīšanu, būtu jāņem vērā Eiropas jurisdikcijas noteikumi. Sk. Rauscher T., Krüger W. (Hrsg.). Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Band 1, Auflage 6. München: C. H. Beck, 2020, 328. panta komentārs, 92. §. Daži autori uzsver, ka sprieduma atzīšanas stadijā būtu jāņem vērā Briseles Ibis regulas 24. un 25. pants, kas nosaka izņēmuma jurisdikciju un jurisdikciju, kas balstīta uz pušu vienošanos. Šie panti ES dalībvalsts tiesai ir jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai pušu domicils ir ES vai trešajā valstī. Sk. Musielak H.-J., Voit W. (Hrsg.). Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz. Auflage 21. München: Verlag Franz Vahlen, 2024, 328. panta komentārs, 10. §.

noma/īre – tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas īpašums [...]. Regula izslēdz iespēju piemērot nacionālās normas par izņēmuma piekritību.¹⁶

Pirmkārt, atšķirībā no regulas CPL neparedz izņēmuma jurisdikciju nekustamā īpašuma nomai. Otrkārt, regulas izpratnē ne visi strīdi, kas saistīti ar nekustamo īpašumu, būs izņēmuma jurisdikcijas tvērumā.¹⁷ Tātad izņēmuma piekritības noteikumi nacionālajā procesā un regulā ir atšķirīgi. Atkal nonākam pie iepriekš uzdotā jautājuma – vai Latvijas tiesai ir jāvadās tikai no nacionālajām procesuālajām normām vai arī no ES jurisdikcijas noteikumiem? Piemēram, Zimbabves tiesa ir izšķīrusi strīdu par nekustamā īpašuma, kas atrodas Latvijā, īri, bet atbildētāja deklarētā dzīvesvieta ir Zimbabvē. Vai Latvijas tiesai būtu jāatzīst šāds trešās valsts spriedums? Ja raugāties tikai no CPL skatpunkta – spriedums var tikt atzīts; ja no ES – ne.

Autori uzskata, ka varētu vienkāršot tiesas darbu, atsakoties no šīs konkrētās CPL normas, un jurisdikcijas pārbaudi veikt, izmantojot *ordre public*, un tikai tad, ja trešās valsts spriedums ir klaji pretrunā ar mūsu valsts jurisdikcijas pamatprincipiem, neatzīt šo spriedumu.

2. CPL 637. panta otrās daļas 7. punkts – piemērojamo tiesību kontrole

Saskaņā ar CPL 637. panta otrās daļas 7. punktu ārvalsts tiesas nolēmumu neatzīst tikai tad, ja, pieņemot ārvalsts tiesas nolēmumu, nav piemērots tās valsts likums, kas būtu piemērojams atbilstoši Latvijas starptautisko privāttiesību kolīziju normām. Šajā rakstā šis kritērijs tiks dēvēts par “piemērojamo tiesību kontroli”. Lai gan literatūrā tas ir apzīmēts arī kā “spriedumu identitātes princips”, “saskaņā ar kuru ārvalsts tiesas spriedumam jābūt līdzīgam (ja ne pat identiskam) [atzišanas valsts] tiesu spriedumiem analogiskās lietās”¹⁸

Apskatot šo normu, ir svarīgi norādīt, ka šobrīd šāds tests nepastāv ES starptautiskajā civilprocesā.¹⁹ Proti, ES starptautisko tiesību avoti šādu testu neparedz. Turklāt daudzās ES dalībvalstu nacionālajās tiesībās šāds kritērijs kā pamats ārvalstu

¹⁶ Magnus U., Mankowski M. (eds.). European Commentaries on Private International Law. Commentary, Vol. 1. Brussels Ibis Regulation. Köln: Otto Schmidt, 2016, p. 196, § 126.

¹⁷ Tie būs tikai un vienīgi prasījumi *in rem*, bet ne prasījumi *in personam*. Sk. Kačevska I. Autonomā interpretācija Briseles Ibis regulā. LU Juridiskās fakultātes konferenču krājums “Satversmei – 100”. Rīga: Latvijas Universitātes apgāds, 2022, 280. lpp.

¹⁸ Rudevska B. Ārvalstu tiesu nolēmumu atzišanas un izpildes attīstības tendences civillietās un komercietās Eiropas Savienībā un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē. LU Juridiskās fakultātes promocijas darbs, 2012, 193. lpp.

¹⁹ Sk., piem., Briseles Ibis regulas 45. pantu. Savukārt Briseles Konvencijas 27. panta 4. punktā bija paredzēts šāds kontroles mehānisms, bet tā tvērums bija ļoti šaurs. Šajā pantā bija noteikts, ka spriedumu neatzīst, ja tiesa, kas taisījusi spriedumu, ir izlēmusi iepriekšējo jautājumu attiecībā uz fiziskas personas statusu, rīcībspēju, tiesībām, kas izriet no laulāto īpašuma tiesībām, testamentu vai mantošanu pēc citām tiesību normām nekā valstī, kurā tiek lūgts spriedumu atzīt, izņemot, ja rezultāts būtu tas pats, ja tiesa būtu piemērojusi atzišanas valsts starptautisko privāttiesību normas. Sk. arī B. Rudevska. Ārvalstu tiesu nolēmumu atzišanas un izpildes attīstības tendences civillietās un komercietās Eiropas Savienībā un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē. Promocijas darbs, 2012, 196. lpp.

nolēmuma atzīšanai un izpildes atteikumam netiek izmantots.²⁰ Piemērojamo tiesību kontrole ir plaši tikusi izmantota reti kurā valstī, izņemot Franciju.²¹ Tomēr jau 2010. gadā arī Francijā tā tika vērtēta kā novecojusi un tiesu praksē atmesta metode.²² Tas to būtiski atšķir no jurisdikcijas kontroles, kas vēl aizvien tiek atzīta par kontroles mehānismu ārvalstu nolēmumu atzīšanai un izpildei daudzās valstīs.

Raksta autori ir secinājuši, ka tikai dažos publicētos nolēmumos ir ietvertas atsauces uz CPL 637. panta otrās daļas 7. punktu. Taču, ņemot vērā, ka nolēmumi, kuros var būt relevanta minētā norma, nav pakļauti obligātai publikācijai, ir grūti spriest par šīs normas patieso ietekmi. Diez vai šī norma tiek plaši un regulāri piemērota, un drīzāk tā var radīt tiesisko nenoteiktību, jo tiesnesis, kas nevēlas atzīt konkrēto nolēmumu, var to izmantot kā ieganstu atteikumam.

Lai labāk izskaidrotu CPL 637. panta otrās daļas 7. punkta trūkumus, būtu svarīgi pievērsties šīs normas piemērošanas īpatnībām. Veicot piemērojamo tiesību kontroli, Latvijas tiesnesim ir jāizvērtē, kādas kolīziju normas noteiktu strīdam piemērojamās tiesības, ja tas tiktu izskatīts Latvijas tiesā. Šeit ir jāatzīmē, ka starptautisko privāttiesību kolīziju normas aptver gan nacionālās kolīziju normas, gan ES kolīziju normas.²³ ES kolīziju normām ir tendence būt ar neierobežotu tvērumu tajā nozīmē, ka Latvijas tiesai – izskatot strīdu jau sākotnēji Latvijā – būtu jāpiemēro Roma I,²⁴ Roma II²⁵ vai Roma III²⁶ regulās ietvertās kolīziju normas arī gadījumā, kuram nav nekādas saistības ar Latviju vai jebkuru citu ES dalībvalsti.²⁷ Tātad, arī piemērojot CPL 637. panta otrās daļas 7. punktu, tiesnesim ir jāpiemēro ES kolīziju normas.²⁸ Tāpat attiecīgā kolīziju norma var būt atrodama Latvijas noslēgtajos starptautiskajos līgumos.²⁹ Beidzot – ja nedz ES, nedz starptautiskie tiesību avoti nesatur attiecīgu kolīziju normu, Latvijas tiesnesim ir jānosaka, kāda Latvijas nacionālajās tiesībās atrodamā tiesību norma noteiks piemērojamās tiesības. Šajā gadījumā tiesnesim ir jāņem vērā, ka Latvijas Civillikuma (CL) 23. pantā ir noteikts, ka, “[j]a pēc šā

²⁰ Piem., Vācijas Civilprocesa likuma 328. pants. Pieejams: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html [aplūkots 07.04.2024.]; Šveices Federālā starptautisko privāttiesību likuma 27. pants. Pieejams: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en [aplūkots 07.04.2024.]; Beļģijas Starptautisko privāttiesību kodeksa 25. pants. Pieejams: https://www.dipr.be/sites/default/files/tijdschriften_pdf/Engelse%20vertaling%20WIPR_augustus%202018.pdf [aplūkots 07.04.2024.].

²¹ Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 293.

²² *Ibid.*, p. 291, 293. Sk. arī Rudevskā B. Ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanas un izpildes attīstības tendences civillietās un komercietās Eiropas Savienībā un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē. Promocijas darbs, 2012, 194. lpp.

²³ Torgāns K. (red.). *Civilprocesa likuma komentāri*. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 622. lpp.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), OV L 177, 04.07.2008., 6.–16. lpp.

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), OV L 199, 31.07.2007., 40.–49. lpp.

²⁶ Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010 (2010. gada 20. decembris), ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai, OV L 343, 29.12.2010., 10.–16. lpp.

²⁷ Sk. attiecībā uz Roma I regulu: Magnusi U., Mankowski P. (eds.). *Rome I Regulation*. Köln: Otto Schmidt, 2017, pp. 84–86.

²⁸ Torgāns K. (red.). *Civilprocesa likuma komentāri*. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 622. lpp.

²⁹ Turpat.

ievada noteikumiem jāpiemēro kādas ārvalsts likums, bet tas savukārt nosaka, ka piemērojams Latvijas likums, tad jāpiemēro pēdējais”. Proti, Latvijas kolīziju normās tiek atzīta norāžu jeb *renvoi* sistēma. Šī sistēma darbojas divos scenārijos. Pirmkārt, atpakaļnorāde: ja Latvijas kolīziju normas norāda uz citas valsts tiesībām, bet tās valsts kolīziju normas norāda uz Latvijas tiesībām, tad ir jāpiemēro Latvijas materiālo tiesību normas.³⁰ Lai arī CL 23. pantā otrs scenārijs nav tieši paredzēts, tomēr doktrīnā to atzīst.³¹ Tas izpaužas kā tālāknorāde: ja Latvijas kolīziju normas norāda uz citas valsts tiesībām, bet tās valsts kolīziju normas norāda uz vēl trešās valsts tiesībām, tad ir jāpiemēro trešās valsts tiesības. CL 23. pants ir jāievēro arī, veicot piemērojamo tiesību kontroli, bet, protams, tikai tad, ja relevantā kolīziju norma ir atrodama Latvijas nacionālajās tiesībās.

Tomēr ar to tiesneša pienākumi nebeidzas. Latvijas tiesību doktrīnā ir norādīts, ka tiesnesim ir jāizmanto tā sauktais “ekvivalences princips (jeb teorija)”.³² Šis princips ir aizgūts no franču tiesībām. Tur tas radās kā atbilde uz piemērojamo tiesību kontroles pārliko formālismu, un tā uzdevums bija to mazināt.³³ Saskaņā ar šo principu Latvijas tiesnesim, ja tas konstatē, ka ārvalstu nolēmumā ir piemērotas “nepareizās” valsts tiesību normas³⁴, ir jāpārbauda, vai lieta ir atrisināta pēc būtības tā, kā tā tiktu atrisināta, ja tiesa piemērotu “pareizās” tiesības.³⁵ Tātad ekvivalences princips pārvērš piemērojamo tiesību kontroli no formālas uz saturisku. Taču šāds risinājums darbojas tikai vienā virzienā. Ja, veicot piemērojamo tiesību kontroli, tiesnesis konstatē, ka ārvalstu tiesa ir nomināli piemērojusi pareizās tiesības, tam nav iespējas pārbaudīt, vai šīs tiesības ir piemērotas pareizi – proti, tā, kā tās piemērotu Latvijas tiesa.³⁶ Cita starpā šis princips darbosies arī tad, ja ārvalstu tiesa ir nepareizi piemērojusi Latvijas materiālās tiesības.³⁷ Rezultātā veidojas situācija, ka ekvivalences princips mīkstina piemērojamo tiesību kontroles formālismu tikai vienā virzienā – tajā, kas veicina ārvalstu nolēmumu atzīšanu. Un tas ir izskaidrojams ar to, ka pati piemērojamo tiesību kontrole pēc būtības ir bezjēdzīga; tāpēc vēsturiski to valstu doktrīnā, kas to izmantoja, tika meklēti risinājumi, lai to apietu.

Pēdējais apgalvojums varētu tikt atspēkots, ja varētu identificēt piemērojamo tiesību kontroles teorētiskos un praktiskos mērķus. Un arī secināt, ka tā tos sasniedz. Tomēr to nav viegli izdarīt. Francijas tiesību doktrīnā tika norādīts: ja jau Francijas likumdevējs ir pieņēmis kolīziju normas, tad tās ir piemērojams vienlīdz tiem gadījumiem, kad strīdu lemj Francijas tiesā, gan tiem, kad citas valsts nolēmumam tiek

³⁰ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 624. lpp.

³¹ Turpat, 622., 624. lpp.

³² Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 627. lpp.

³³ Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, pp. 291–292.

³⁴ CPL 637. panta otrās daļas 7. punkta kontekstā nav nozīmes tam, vai ārvalstu tiesa pareizi piemērojusi savas kolīziju normas. Svarīgi ir tikai tas, vai piemērotās tiesības ir tās, kuras piemērotu šādā lietā Latvijas tiesa.

³⁵ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 627. lpp.

³⁶ Turpat, 628. lpp. Sal.: Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 292.

³⁷ Sal.: Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 292.

piešķirts spēks Francijā.³⁸ Savukārt slavens vācu zinātnieks Venglers (*Wengler*) ir pat uzsvēris, ka, atzīstot ārvalstu nolēmumu, kurā ir piemērotas “nepareizās” tiesības, ārvalstu kolīziju norma tiek vismaz netieši akceptēta nacionālajā tiesību sistēmā,³⁹ kas šķietami dod pamatu apgalvot, ka tādējādi notiek nepamatota atkāpšanās no nacionālajām kolīziju normām.

Abi šie viedokļi ir nepārliciecināmi. Pirmais arguments ir tautoloģija. No tā izriet vienīgi tas, ka piemērojamo tiesību kontrole ir jāveic, jo likumdevējs ir radījis kolīziju normas. Analogiski Latvijas tiesnesim, izskatot strīdu, būtu jāpiemēro Latvijas civilprocesa normas, taču ārvalstu tiesnesim šāds pienākums netiek uzlikts. Kādēļ šāds risinājums nebūtu attiecināms arī uz kolīziju normām?

Otrs viedoklis ir maksimāli atrauts no jēlkādiem praktiskiem apsvērumiem. Turklāt tas nav pareizs arī pēc būtības. Kolīziju normu mērķis ir noteikt piemērojamās tiesības tiesā.⁴⁰ To “dabiskais” piemērošanas tvērums nav attiecināms uz strīdiem, kas ir jau izlemti citās tiesās.⁴¹ Savukārt tiesnesis, kas atzīst ārvalstu nolēmumu, nepiemēro “ārvalstu” kolīziju normas, bet veic pilnīgi citu procesu – nolēmuma atzīšanu, kurā kolīziju normas nav vispār nepieciešamas. Taču arī šie pretargumenti ir tīri teorētiski, kurpretim piemērojamo tiesību kontroles patiesais Ahideja papēdis slēpjas praktisku ieguvumu neesamībā un papildu apgrūtinājumos, kurus tā rada.

Turklāt abi šie viedokļi vispār nav savienojami ar piemērojamo tiesību kontroles būtisku aspektu – tā rezultējas asimetriskā ārvalstu nolēmumu satura kontrolē. Proti, ja saskaņā ar Latvijas kolīziju normām strīdam bija jāpiemēro Latvijas tiesības un ārvalstu tiesa to ir darījusi, tad nav nozīmes tam, ka šīs tiesības ir piemērotas absolūti nepareizi.⁴² Tātad ārvalstu tiesa var absolūti apzināti ignorēt Latvijas kolīziju normas pēc būtības, vienīgi formāli deklarējot, ka tā piemēro “pareizās” valsts tiesību normas; patiesībā piemērojot tās pilnīgi citādi. Un Latvijai ir pienākums akceptēt šādu “greizu” piemērošanu savā tiesību sistēmā. Šajā gadījumā top nepārprotami skaidrs, ka piemērojamo tiesību kontrole ir par piemērojamo tiesību nominālu identitāti. Cita starpā tas nozīmē, ka termina “identitātes princips” izmantošana šajā kontekstā ir maldinoša.

Turpretim saturiskā kontrole darbosies tikai tad, kad ārvalstu nolēmumā būs piemērotas “nepareizās” tiesības. Jo šeit izpaudīsies ekvivalences princips. Taču šajā gadījumā piemērojamo tiesību kontrole pildīs pilnīgi citu funkciju. Šeit tiks prasīta saturiska – patiesa – ekvivalence. Tātad pašas šīs kontroles funkcijas ir savstarpēji pretrunīgas, kas norāda uz tās bezmērķīgumu.

Turpinot teorētisko diskusiju, ir jānorāda, ka *Dr. iur.* B. Rudevska ir uzsvērusi, ka piemērojamo tiesību kontrole ir attaisnojama Latvijas gadījumā, jo CL ir paredzēta atpakaļnorāde un tālāknorāde.⁴³ Proti, ja jau Latvija pati ievēro citu valstu kolīziju normas, tad tā var prasīt savu kolīziju normu ievērošanu. Šis apsvērumš nekādā veidā nedod izpratni par piemērojamo tiesību kontroles praktiskiem mērķiem, bet tas nav

³⁸ Sal.: Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 293.

³⁹ Wengler W. *The General Principles of Private International Law*. Recueil des cours, № 104, 1961, p. 443.

⁴⁰ Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 293.

⁴¹ Ibid.

⁴² Sal.: Ibid., p. 292.

⁴³ Rudevska B. Ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanas un izpildes attīstības tendences civillietās un komercietās Eiropas Savienībā un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē. Promocijas darbs, 2012, 195. lpp.

pamatots arī teorētiski. Pirmkārt, tāpēc, ka vairums ES kolīziju normu⁴⁴ un kolīziju normu, kas ir atrodamas starptautiskos līgumos, neparedz šādas norādes.⁴⁵ Tātad, sekojot šai loģikai jomās, kurās ir piemērojamas šīs kolīziju normas, CPL 637. panta otrās daļas 7. punkta darbība nav attaisnojama.

Otrkārt, šīs norādes bieži nenodrošina citu valstu kolīziju normu ievērošanu. Šo tēzi var ilustrēt ar šādu piemēru. Pieņemsim, ka Latvijas tiesa izskata strīdu ar pārrobežu elementu, kurā ir jānosaka fiziskas personas rīcībspēja. Saskaņā ar CL 8. panta pirmo daļu tas ir jādara pēc dzīvesvietas tiesībām. Attiecīgā persona dzīvo valstī A. Šis valsts kolīziju normas paredz, ka šo jautājumu risina pilsonības valsts tiesības. Bet attiecīgajai personai ir Latvijas pilsonība. Šādā gadījumā Latvijas tiesa piemēros Latvijas tiesības. Taču, ja to pašu strīdu izskatīs A valsts tiesa un A valsts kolīziju normas arī izmantos atpakaļnorādi, tad rezultāts būs pretējs. A valsts tiesa konstatēs, ka ir jāpiemēro Latvijas tiesības, bet, tā kā CL norāda uz personas dzīvesvietu, tad tiks piemērotas A valsts tiesības. Tātad atzišanas stadijā Latvijas likumdevējs sodīs ārvalstu tiesu par to, ka tā ievērojusi atpakaļnorādes principu, kas *expressis verbis* ir nostiprināts arī CL 23. pantā.

Treškārt, šis arguments un CPL 637. panta otrās daļas 7. punkts, šķiet, radīts kādā zilonkaula tornī. Salīdzinoši virspusēja iepazīšanās ar Latvijas tiesu praksi ļauj secināt, ka Latvijas tiesās kolīziju normas vispār tiek reti piemērotas. Tiesām ir ļoti stipra *lex forisma* tendence. Tendence ignorēt kolīziju normas vai pēc iespējas atrast kaut mazāko ieganstu, lai piemērotu Latvijas tiesības. Līdz ar to argumenti, ka Latvijas tiesību sistēma īpaši tiecas piemērot citu valstu tiesības vai vismaz piemērot relevantās kolīziju normas, vienkārši nesakņojas empīriskā patiesībā. Ja CPL 637. panta otrās daļas 7. punkts tiesām tiktu nopietni piemērots, tad reti kuram ārvalstu nolēmumam varētu tikt atteikta atzišana, ja vien būtu piemērotas Latvijas materiālās tiesības neatkarīgi no tā, ko paredz Latvijas kolīziju normas.

CPL 637. panta otrās daļas 7. punkta esamība likumā rada īpašu disonansi, ja to salīdzina ar CPL 637. panta otrās daļas 6. punktu. Tieši šis punkts nodrošina to, ka ārvalstu nolēmumi, kas acīmredzami ir pretrunā Latvijas sabiedriskajai kārtībai, netiek atzīti Latvijā. Disonanse izpaužas divējādi. Pirmkārt, tiesību literatūrā tiek uzsvērts, ka sabiedriskās kārtības klauzulas piemērojamības tvērums attiecībā uz materiālo tiesību jautājumiem ir interpretējams šauri.⁴⁶ Tātad ārvalstu nolēmumu nevar neatzīt, jo tajā ir nepareizi piemērotas materiālās tiesības; to var darīt tikai tad, ja tas tiešām ir nesavienojams ar Latvijas tiesību svarīgākajiem pamatprincipiem un pamatvērtībām.⁴⁷ Šāda restriktīva sabiedriskās kārtības izpratne ir grūti savienojama ar piemērojamo tiesību kontroles bezmērķīgo prasību pēc ārvalstu nolēmuma un hipotētiska Latvijas nolēmuma identitātes. Otrkārt, tieši CPL 637. panta otrās daļas 6. punkts nodrošina faktisku Latvijas tiesību sistēmas aizsardzību. Sabiedriskās

⁴⁴ Kā izņēmumu var minēt Mantošanas regulas 34. pantu, kas paredz *renvoi*. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzišanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās, un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi, OV L 201, 27.07.2012., 107.–134. lpp.

⁴⁵ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 623. lpp.

⁴⁶ Torgāns K. (red.). Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 620. lpp.

⁴⁷ Turpat, 616. lpp.

kārtības kontroli raksturo tas, ka tā nav formāla. Tās mērķis ir novērst tādu nolēmumu atzīšanu, kas patiešām apdraud Latvijas sabiedriskās intereses. Šai kontrolei ir skaidri noteikts mērķis, un tā ir vērsta uz tā īstenošanu. Turpretim piemērojamo tiesību kontrolei skaidra mērķa nav. Nav arī skaidrs, tieši kādas intereses tiek aizsargātas ar CPL 637. panta otrās daļas 7. punktu. Izņēmuma gadījumā, ja “nepareizu” tiesību piemērošana tiešām aizskartu Latvijas tiesību svarīgākos pamatprincipus un pamatvērtības, tiesnesis varētu atteikt nolēmuma atzīšanu, atsaucoties tieši uz sabiedrisko kārtību.⁴⁸

Beidzot ir jānorāda uz praktiskiem izaicinājumiem, kas padara piemērojamo tiesību kontroles pilnvērtīgu realizāciju gandrīz nesasniedzamu. Saskaņā ar CPL 640. pantu tiesnesim ir desmit dienas, lai izvērtētu, vai ir pamats atteikt ārvalstu nolēmuma atzīšanu, balstoties uz CPL 637. panta otrajā daļā minētajiem pamatiem. Tiesnesim tas ir jā dara *ex officio*.⁴⁹ Tātad atbilstība visiem šiem pamatiem ir jāizvērtē šajā termiņā. Turklāt tas tiek darīts *ex parte* – bez pušu uzklausīšanas, balstoties vienīgi uz iesniedzēja iesniegtajiem dokumentiem.⁵⁰ Lai šajā termiņā izvērtētu atbilstību tikai CPL 637. panta otrās daļas 7. punktam, tiesnesim ir jāpārbauda, kādas tiesības konkrētajā lietā piemērotu Latvijas tiesa. Šeit būtu vērts norādīt, ka Eiropas Savienības Tiesa regulāri saņem prejudiciālus jautājumus par ES kolīziju normu interpretāciju, kas apstiprina acīmredzamo – piemērojamo tiesību noteikšana bieži ir sarežģīts solis, kas var prasīt laiku. Papildus, ja piemērojamās tiesības būs jānosaka saskaņā ar Latvijas nacionālajām kolīziju normām, var rasties nepieciešamība izmantot arī atpakaļnorādes un tālāk norādes. Līdz ar to tiesnesim var nākties ne tikai noteikt piemērojamās tiesības saskaņā ar Latvijas kolīziju normām, bet arī izpētīt ārvalstu kolīziju normu saturu un tās piemērot atpakaļnorādes vai tālāk norādes kontekstā. Tātad tiesnesim būs jāiedziļinās ārvalstu kolīziju normu izpētē, kas vispār var nebūt kodificētas, bet attīstītas ar tiesu prakses starpniecību. Beidzot – ja izrādīsies, ka ārvalstu tiesa ir piemērojusi “nepareizās” tiesības, tiesnesim būs “jāpārlemj” lieta vēlreiz pēc “pareizajām” tiesībām, lai noteiktu, vai abi risinājumi ir ekvivalenti. Visas šīs darbības tiesa nevarēs kvalitatīvi veikt desmit dienu laikā un diez vai veic praksē.

Visi šie apsvērumi kopā norāda uz to, ka piemērojamo tiesību kontrolei nav patiesa mērķa. Ārvalstu nolēmuma atzīšanas stadijā Latvijas tiesību svarīgākos pamatprincipus un pamatvērtības aizsargā CPL 637. panta otrās daļas 6. punkts. Izņēmuma gadījumā nevar izslēgt, ka arī jautājums par piemērojamajām tiesībām var būt sabiedriskās kārtības elements, un tad konkrētā gadījumā “nepareizu” tiesību piemērošana varētu kalpot par šķērslī nolēmuma atzīšanai Latvijā. Taču vispārīga piemērojamo tiesību kontrole nerasniedz nekādus teorētiskus un praktiskus mērķus, tā vienīgi var apgrūtināt tiesnešu darbu vai vienkārši kalpot par ieganstu, lai atteiktos atzīt ārvalstu nolēmumus, kas ir pilnīgi nesavienojami ar ideju, ka pamatiem atteikt ir jābūt tādiem, kas patiešām aizsargā kādas būtiskas sabiedrības vai strīda pušu intereses.

⁴⁸ Sal.: Mayer P., Heuzé V. *Droit International privé*. 10e éd. Paris: Montchrestien, 2010, p. 294.

⁴⁹ Torgāns K. (red.). *Civilprocesa likuma komentāri*. III daļa (61.–86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 657. lpp.

⁵⁰ Turpat, 657. lpp.

Kopsavilkums

1. CPL 637. panta otrās daļas 1. punktu, kas paredz jurisdikcijas kontroli atbilstoši “Latvijas tiesībām”, praksē ir sarežģīti piemērot, jo Latvijas jurisdikcijas normas var atšķirties no citu valstu un pat ES piekritības normām, tomēr šāda dažādība automātiski nepadara trešās valsts spriedumu nelikumīgu vai pretēju Latvijas *ordre public*.
2. Attiecībā uz CPL 637. panta otrās daļas 7. punktu var secināt, ka tajā ietvertajam piemērojamo tiesību kontroles mehānismam nav skaidra mērķa, tāpēc 7. punkts būtu svītrojams no likuma.
3. Patiesu ārvalstu nolēmuma saturisku kontroli nepieciešamības gadījumā var un vajag veikt saskaņā ar CPL 637. panta otrās daļas 6. punktu, t. i., izmantojot *ordre public* atrunu.